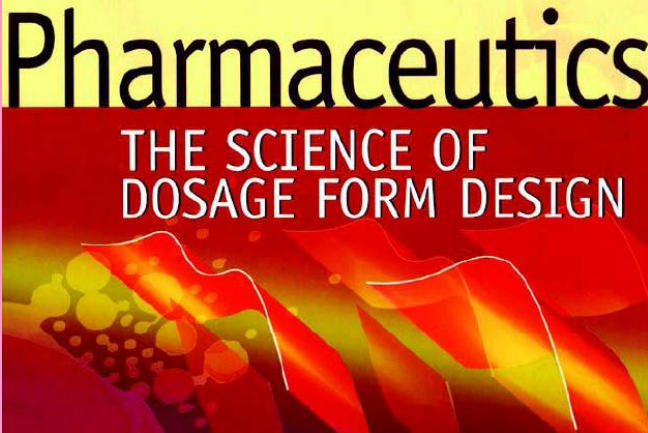

فرم برنامه دوره (Course Plan)

دانشکده داروسازی شیراز:- گروه فارماسیوتیکس

تعداد واحد: ۳ واحد نظری	نام درس: فارماسیوتیکس ۳ (مایعات غیر استریل و فرآورده های تزریقی)
مدت زمان ارائه درس: ۵۴ ساعت درسی طی یک ترم	مقطع: دکتری حرفه ای داروسازی
پیش نیاز: فارماسیوتیکس ۲	
مسئول برنامه: دکتر سعید دانش آموز (با تصویب گروه فارماسیوتیکس دانشکده داروسازی شیراز) اولین زمان ارائه : نیمسال اول ۹۰-۸۹	
	

اهداف کلی:

دانشجو در پایان دوره بایستی:

- ۱-انواع مایعات و محلولهای غیر استریل را بشناسد و نحوه فرمولاسیون و تولید صنعتی آنها را بداند.
- ۲- انواع فرآورده های استریل را معرفی نماید و روشهای استریل کردن را بداند و روش های تولید صنعتی این فرآورده های دارویی را بازگونماید.
- ۳-انواع روشهای فیلتراسیون و شفاف سازی فرآورده های دارویی را بداند و مکانیسمها ، تفاوت ها و کاربردهای آنها را مقایسه نماید.
- ۴-انواع مواد بسته بندی بشناسد و روشهای بسته بندی فرآورده های دارویی را بداند.

اهداف اختصاصی:

۱- مایعات و محلولهای غیر استریل

دانشجو باید بتواند:

- ۱-۱) کلیات، مزایا و معایب مایعات و محلولهای غیر استریل را بعنوان یک شکل دارویی با جزئیات ذکر شده تجزیه و تحلیل کند.
- ۱-۲) انواع محلولها را بشناسد و طبقه بندی نماید.
- ۱-۳) تکنیک های افزایش محلولیت را با جنبه های علمی و کاربردی آن بازگو کند .
- ۱-۴) اجزای فرمولاسیون مایعات و محلولهای غیر استریل را بشناسد و مقایسه کند.
- ۱-۵) روشهای تهیه محلول های خوراکی را بداند و بتواند نمونه های رسمی آنرا معرفی کند.
- ۱-۶) روشهای بررسی مشخصات ظاهری فرآورده را بداند
- ۱-۷) روشهای بررسی پایداری فرآورده و عوامل موثر بر پایداری مایعات و محلولهای غیر استریل را بازگونماید.
- ۱-۸) انواع ملاحظات صنعتی ساخت مایعات و محلولهای غیر استریل را بداند.

۲- فرآورده های استریل

دانشجو باید بتواند :

- ۲-۱) انواع رسمی تزریقی ها را معرفی نماید.
- ۲-۲) تعاریف، مزایا و معایب فرآورده های استریل را بداند.
- ۲-۳) راههای تجویز فرآورده های استریل را بشناسد و مقایسه کند.
- ۲-۴) انواع فرآورده های استریل را بشناسد.
- ۲-۵) جنبه های علمی و کاربردی اجزاء و فرمولاسیون فرآورده های تزریقی را بازگو کند.
- ۲-۶) روش های استریل کردن را بداند و کاربرد و محدودیتهای هر کدام را مقایسه کند.
- ۲-۷) روشهای معتبر سازی استریلیتی را بداند.
- ۲-۸) کنترل کیفیت و تضمین کیفیت فرآورده های استریل را بداند.
- ۲-۹) الزامات تهیه فرآورده استریل در سطح آزمایشگاه (Sterile compounding) را بداند
- ۲-۱۰) روشهای تهیه صنعتی فرآورده های استریل تزریقی را بشناسد.

۳- فیلتراسیون و شفاف سازی

دانشجو باید بتواند :

- ۳-۱) انواع فیلتراسیون را با جزئیات ذکر شده تجزیه و تحلیل کند.
- ۳-۲) مکانیسم های فیلتراسیون را تجزیه و تحلیل کند
- ۳-۳) فاکتورهای تأثیر گذار بر سرعت فیلتراسیون را بداند.
- ۳-۴) تجهیزات فیلتراسیون صنعتی را بشناسد و محدودیت ها و جنبه های علمی و کاربردی آنرا بازگو کند

۴- بسته بندی

دانشجو باید بتواند:

- ۴-۱) نقش بسته بندی در صنایع داروسازی را تجزیه و تحلیل کند
- ۴-۲) جنبه های علمی و کاربردی انتخاب بسته بندی را بازگو کند
- ۴-۳) خطوط بسته بندی را بشناسد.
- ۴-۴) جزئیات ساخت و کاربرد بسته بندی محرمانه (Tamper resistant packaging) را بشناسد.

روش آموزش:

ارائه سخنرانی و پرسش و پاسخ

شرایط اجرا:

کلاس آموزشی

امکانات آموزشی:

کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، اورهد، ویژوالایزر، تخته وایت برد و ماژیک

آموزش دهنده:

اعضاء هیات علمی گروه فارماسیوتیکس

منابع اصلی درسی (مصوب شورای تخصصی داروسازی):

- 1- Aulton M. *Pharmaceutics: the science of dosage form design*, 2nd ed, 2002, Churchill Livingstone, Elsevier
- 2- Banker G.S., Rhodes C.T. *Modern pharmaceutics*, Fourth Edition, 2002 Revised and Expanded, Marcel and Dekker
- 3- Allen L.V., Ansel H.C., Popovich N.G. *Ansel's Pharmaceutical Dosage forms & Drug Delivery system*, 8th ed, 2005, Lippincott Williams & Wilkins,

منابع برای تکمیل مباحث و مطالعه اضافی:

- 1- Winfield A.J., Richards R.M.E. *Pharmaceutical practice*, 3rd ed, 2004, Churchill Livingstone, Elsevier
- 2- Lachman L., Lieberman H.A., Kanig J.L. *The Theory & Practice of industrial Pharmacy*, 3rd ed, 1986, Lea & Febiger.
- 3- Remington's *the science and practice of pharmacy*, 21st ed, 2005, Lippincott Williams & Wilkins,
- 4- Lieberman, H. A. *Pharmaceutical Dosage Forms*. Vol. 1,2,3: Parenteral Medications, 1992, Second Edition, Revised and Expanded, Marcel Dekker

ارزشیابی:

کوئیز = تحقیق کلاسی - امتحان کتبی

نحوه ارزشیابی :

کوئیز = تحقیق کلاسی -

امتحان کتبی: سوالات ارزشیابی تشریحی و تستی خواهد بود.

نحوه محاسبه نمره کل:

کوئیز ۱۰٪ کل نمره

تحقیق کلاسی ۲۰٪ کل نمره

امتحان کتبی ۷۰٪ کل نمره

مقررات:

- حداقل نمره قبولی : بر اساس مقررات دانشگاه علوم پزشکی شیراز خواهد بود
- تعداد دفعات مجاز غیبت در کلاس : بر اساس مقررات دانشگاه علوم پزشکی شیراز خواهد بود

جدول زمانبندی درس فارماسیوتیکس ۳ (مایعات و تزریقی) نظری

تعداد جلسات ارانه	نحوه ارائه/ امکانات مورد نیاز/	سرفصل مطالب <u>مایعات و محلولهای غیر استریل</u>
۲ جلسه ۲ ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> • کلیات، مزایا و معایب بعنوان یک شکل دارویی • انواع محلولها (شربت، الگزیر، دهان شویه، محلول های موضعی آبهای معطره، اسیدهای رقیق شده و اسپریت ها ، لینمان ، کلودیون)
۳ جلسه ۲ ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> • اجزای فرمولاسیون: <ul style="list-style-type: none"> ➢ برخی حلال ها: <ul style="list-style-type: none"> ○ انواع آب در داروسازی (اب خالص و تزریقی) ○ آب مقطر، تعویض یون، اسموز معکوس ○ الکل و الکل رقیق شده ○ پلی اول ها (گلیسرین، پروپیلن گلیکول) ○ Fixed oils، پارافین مایع ➢ عوامل شیرین کننده، عوامل کنترل ویسکوزیته ➢ خوش طعم کننده هارنگ ها، بافرها، ➢ آنتی اکسیدان ها ➢ محافظت از رشد میکربی و محافظ ها ➢ تعدیل کننده دانسیته، تنظیم تونسیته
۲ جلسه ۲ ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> • تهیه محلول های خوراکی و معرفی نمونه ها <ul style="list-style-type: none"> ➢ شربت ها، الگزیر ها، تنطورها • تهیه محلول های موضعی و معرفی نمونه ها: • محلول های واژینال و رکتال • آبهای معطره، اسیدهای رقیق شده و اسپریت ها • محلول های غیر ابی: لینمان ، کلودیون • Extracts و روشهای استخراج برای تهیه محلول ها
۲ جلسه ۲ ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> • مشخصات ظاهری فرآورده: <ul style="list-style-type: none"> ➢ شکل ظاهری ➢ شفافیت و روش های حذف مواد غیر محلول • پایداری فرآورده و عوامل موثر: <ul style="list-style-type: none"> ➢ پایداری شیمیایی ➢ پایداری فیزیکی (ویسکوزیته، رنگ، شفافیت، طعم) ➢ بسته بندی و اثر مواد بسته بندی
۱ جلسه ۲ ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> • ملاحظات صنعتی ساخت: <ul style="list-style-type: none"> • تجهیزات صنعتی: <ul style="list-style-type: none"> ➢ مخلوط کردن، انتقال دهنده ها ➢ صاف کردن، پر کردن • روش های تهیه • مطالعات scale up
۲ جلسه ۲ ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> • تکنیک های افزایش محلولیت : <ul style="list-style-type: none"> • کمک حلال ها و cosolvency • تشکیل نمک و کنترل pH • تشکیل کمپلکس، • هیدروترویی
		امتحان میان ترم

تعداد جلسات ارائه		سرفصل مطالب فراورده های تزریقی
۲ جلسه ۲ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> ✓ انواع رسمی تزریقی ها ✓ کلیات، تعاریف، مزایا و معایب ✓ راههای تجویز فراورده های استریل ✓ انواع فراورده های استریل: <ul style="list-style-type: none"> • LVPs، SVPs • گوشه و چشمی • فراورده های فریز درای شده • محلول های دیالیز و irrigation
۱ جلسه ۲ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> ✓ اجزاء و فرمولاسیون فراورده های تزریقی <ul style="list-style-type: none"> ▪ حلال ها و حامل های تزریقی ▪ مواد افزودنی (ضد میکروبی، ▪ آنتی اکسیدان، بافرها، تنظیم تونسیته)
۲ جلسه ۲ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> ✓ روش های استریل کردن: <ul style="list-style-type: none"> • Steam • Filtration • Radiation and ionization • Dry heat • Gas ✓ معتبر سازی استریلیتی: <ul style="list-style-type: none"> • پیروژن ها و تست پیروژن • منبع پیروژن و روشهای حذف آن
۱ جلسه ۲ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> ✓ تهیه فراورده استریل در سطح آزمایشگاه ✓ Sterile compounding
۲ جلسه ۲ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<ul style="list-style-type: none"> ✓ تهیه صنعتی فراورده های استریل تزریقی: <ul style="list-style-type: none"> • تجهیزات، کنترل محیط، کنترل ترافیک، • ضد عفونی کرده سطوح، کنترل هوا، پرسنل، • تمیز کردن و استریل کردن تجهیزات و ظروف • تجهیزات پر کردن مایع-جامد • بستن در آمپول، ظرف، کارتریج وویال

تعداد جلسات ارانه		<p>سرفصل مطالب فیلتراسیون و شفاف سازی Clarification and filtration</p>
۳ جلسه ۲ ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<p>➤ انواع فیلتراسیون: ➤ مکانیسم های فیلتراسیون:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Straining/sieving • Impingement • Attractive forces • Autofiltration <p>➤ فاکتورهای تاثیر گذار بر سرعت فیلتراسیون</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ اثر سطح، اختلاف فشار، ویسکوزیته ○ نفوذ پذیری، ضخامت filter cake <p>➤ تجهیزات فیلتراسیون:</p> <ul style="list-style-type: none"> • انتخاب تجهیزات • تجهیزات صنعتی
		<p>سرفصل مطالب بسته بندی</p>
۳ جلسه ۲ ساعته	سخنرانی/ کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، تخته وایت برد و ماژیک	<p>نقش بسته بندی: حفاظت در برابر صدمات: مکانیکی، اقلیمی و محیطی، زیستی توسعه بسته بندی:</p> <ul style="list-style-type: none"> • پیش فرمولاسیون • آزمونهای متناسب بودن بسته بندی • آزمونهای رسمی پایداری <p>انتخاب بسته بندی: مواد بسته بندی (فواید و معایب):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ظروف شیشه ای، فلزی، پلاستیک ها، کاغذ - مقوا • فیلم و فویل <p>درپوش ها- و تعیین کارآیی</p> <p>Tamper resistant packaging: (بسته بندی محرمانه)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Film wrapper • Blister, strip • Bubble pack • Shrink seal and bands • Foil-papare or plastic pouches • Tape seal • Breakable caps • Sealed tubes • Aerosol container • Seal carton
	طبق برنامه	امتحان پایان ترم